

Pretoria

Max Bjuvr
+27 (0) 12-426 64 00
max.bjuvr@foreign.ministry.se

UD-AF Dnr 18

Sydafrikas budget 2008/2009 - "We are all in this together"

I sitt tolfte budgettal underströk finansminister Manuel att den stabila och långsiktiga ekonomiska politiken fortsätter. Han påpekade att de närmaste åren kan förväntas bli tuffare, bl.a. på grund av den globala ekonomiska situationen och elkrisen detta samtidigt som han underströk det gemensamma ansvaret för ekonomin bland arbetsmarknadens parter, företag, organisationer, privatpersoner, regering etc. "We are all in this together".

Budgeten har mottagits positivt av de flesta bedömare och kommentarer. ANC:s partiledning har påpekat att budgeten ligger i linje med partiets policyuttalanden från 8 januari och resolutionerna från partikongressen i Polokwane i december 2007. Fackföreningsrörelsen Cosatu:s generalsekreterare Vavi anser att budgeten fokuserar på rätt frågor men att den inte går nog långt. Vavi kritiserar bl.a. den sänkta företagsbeskattningen och budgetöverskottet.

Budgetöverskottet för 2007/2008 beräknas till 1 % av BNP. Under den närmaste treårs perioden förväntas ett genomsnittligt överskott på 0,8 %. Inkomstsidan av budgeten uppgår till 650 miljarder ZAR och utgiftssidan till 631 miljarder ZAR. Skatteintäkterna för budgetåret 2007/2008 beräknas bli ca 15 miljarder ZAR högre än vad som tidigare beräknats. Inflationen i dag är ca 8,6 % och förväntas mot slutet av 2008 närma sig inflationsmålet 3-6 % för att år 2009 falla till 4,9 %. Tillväxten i ekonomin under 2008 förväntas bli 4 % och för de närmaste tre åren förväntas en genomsnittlig tillväxt på 4,3 %.

Bakgrund - Den sydafrikanska budgetprocessen

Det sydafrikanska budgetåret sträcker sig över perioden 1 april-31 mars. Sydafrika tillämpar ett system med rullande treårsbudgetar. I februari varje år

lägger finansministern fram den nationella budgeten. Budgeten avser det faktiska kommande budgetåret samt indikativa budgetar för år två och tre. Regeringens utgiftsplan för de kommande tre åren kallas för ”Medium Term Expenditure Framework” (MTEF). I slutet på oktober varje år gör finansministern en budgetavstämning vilket kallas för ”Medium Term Budget Policy Statement” (MTBPS). MTBPS är både en tilläggsbudget för innevarande år samt en policyförklaring för de närmaste tre åren.

Finansministerns ekonomiska utblick

Finansminister Trevor Manuel presenterade den 20 februari och för tolfte året i rad sin budget för parlamentet. Han underströk att den stabila och långsiktiga ekonomiska politiken skall fortsätta. Manuel påpekade att de närmaste åren kan förväntas bli tuffare, bl.a. på grund av den globala ekonomiska situationen och elkrisen, samtidigt som han underströk det gemensamma ansvaret för ekonomin bland arbetsmarknadens parter, företag, organisationer, privatpersoner, regering etc. ”We are all in this together” . Budgeten prioriterar ökade satsningar på social välfärd och utbildning samtidigt som den innehåller tillväxtfrämjande förslag som skattesänkningar och förenklade regler för företag. Ökade skatter införs på drivmedel och el.

Budgeten läggs fram mot bakgrund av en uppblossande energikris under början av 2008 som redan på ett negativt sätt påverkat industri- och tjänsteproduktion och fått flera ekonomiska bedömare att skriva ned tillväxtprognosen för 2008 till 3-3,5 %. Den ekonomiska tillväxten för 2007 stannade på ca 5 %. Skatteintäkterna för budgetåret 2007/2008 väntas överstiga tidigare beräkningar med ca 15 miljarder ZAR. Detta p.g.a. effektivare skatteuppbörd, särskilt gäller detta inkomstskatten där intäkterna beräknas öka med 20 % jämfört med föregående år. Underskottet i betalningsbalansen har ökat från 1 % av BNP år 2002 till ca 8,1 % för år 2007.

För budgetåret 2008/2009 gör regeringen följande bedömningar.

Budgetens utgiftssida beräknas till 631 miljarder ZAR (en ökning med ca 71 miljarder jämfört med föregående budgetår) och intäktssidan beräknas till 650 miljarder ZAR (en ökning med ca 69 miljarder jämfört med föregående budgetår).

Tillväxten i ekonomin förväntas bli 4 % i år och 4,3 % i genomsnitt under de närmaste tre åren.

Ett budgetöverskott beräknat till i genomsnitt 0,8 % av BNP under de närmast tre åren.

Inflationen förväntas under slutet av 2008 närma sig regeringens inflationsmål på 3-6 % för att därefter under 2009 falla till 4,9 % (i dag är inflationen ca 8,6 %).

Budgetens utgiftssida

Budgetens utgiftssida för 2008/2009 fördelas i huvudsak på följande sätt.

Utbildning	121 miljarder ZAR
Social välfärd	105,3 miljarder ZAR
Hälso- och sjukvård	75,4 miljarder ZAR
Transport och kommunikationer	71,3 miljarder ZAR
Polis- och rättsväsendet	64,8 miljarder ZAR
Räntekostnader	55,0 miljarder ZAR
Bostadsprojekt	52,5 miljarder ZAR
Jordbruk och vatten	31,4 miljarder ZAR
Försvar och underrättelsetjänst	30,4 miljarder ZAR
Övrigt	24,4 miljarder ZAR

Bland de områden som anses prioriterade av regeringen och som tillförs extra medel under den närmaste tre års perioden kan nämnas.

Provinserna tillförs 33,2 miljarder för i huvudsak grundskoleutbildning, hälso- och socialvård samt vägbyggen.

De sociala välfärdsprogrammen tillförs 12,5 miljarder ZAR för att finansiera en utsträckning av barnbidragen upp till 15 års ålder från år 2009 och för att finansiera en sänkning av ålderspensionen för män till 60 år.

Industriell utveckling och satsning på små, medelstora och mikroföretag tillförs 2,5 miljard ZAR.

Det s.k. ”expanded public works programme”, som har till uppgift att fram till år 2009 skapa 1 miljon nya arbetstillfällen, tillförs 1 miljard ZAR.

Byggandet av fler skolor, uppgradering av sjukhus, förbättrad skolhälsovård samt genomförandet av den nationella strategiska planen för HIV/AIDS arbetet tillförs 9 miljarder ZAR.

Sydafrika blir i allt större utsträckning en biståndsgivare. Ca 1,3 miljarder ZAR kommer att användas för utvecklingsarbete i huvudsak kanaliserat via "the African Renaissance Fund".

Förberedelser inför fotbolls VM 2010 tillförs 2 miljarder ZAR. Medlen kommer i huvudsak att användas för infrastruktur inom transportområdet samt byggande och renoverande av arenor.

För genomförande av energibesparande åtgärder tillförs 2 miljarder ZAR.

Skattesänkningar och skattehöjningar

Budgeten innehåller inkomstskattesänkningar motsvarande 7,7 miljarder ZAR. Dessa sänkningar har en effekt framförallt för låg- och medelinkomsttagare. Personer under 65 år som tjänar mindre än 46 000 ZAR per år betalar ingen skatt. Personer över 65 år kan tjäna upp till 74 000 ZAR utan att behöva betala skatt.

Företagsbeskattningen sänks från 28 till 29 %. Förenklade skatteregler införs för små företag.

Skatten på öl, vin, sprit, cigaretter och bensin höjs.

En ny elskatt på 2 cent per kilowatt timma införs. Skatten beräknas generera intäkter på ca 2 miljarder ZAR under det kommande budgetåret. Hushåll och företag som kan reducera sin konsumtion med 10 procent eller mer kommer inte att beröras av denna skatt.

Övrigt

Det statliga energiföretaget Eskom föreslås få ett lån på 60 miljarder ZAR till företagets investeringsprogram de närmaste fem åren. Investeringarna i nya kraftstationer väntas uppgå till 343 miljarder ZAR under perioden. Lånet skall ses som ett "cashflow" stöd.

Förenklade valutakontrollregler införs vilket innebär att det tidigare systemet med tillståndsgivning baserat på ansökan om valutautförsel ersätts med en övervakning av gränsöverskridande valutaflöden. Ansvarig för detta blir Riksbankens "Financial Surveillance Department".

Reaktioner

Manuels budget har fått i huvudsak positiva reaktioner i de flesta läger.

Democratic Alliance (DA) anser att budgeten sänder positiva signaler till investerare och är en uppmuntran till såväl stora som små och medelstora företag. DA välkomnar regeringens satsning på Eskom i form av ett lån på 60 miljarder ZAR. DA ställer sig tveksam till budgetöverskottet och anser att satsningar på social välfärd bör ges större prioritering.

Independent Democrats (ID) anser att budgeten är ett steg i rätt riktning och uttrycker stöd för finansministerns initiativ till en elskatt. Däremot är ID tveksam till bränsleskatten i den del den finansierar den s.k. ”Road Accident Fund”.

The African Christian Democratic Party (ACDP) välkomnar budgeten och poängterar att finansminister Manuels röst ”was one of calm in a storm”.

ANC:s allianspartner, the South African Communist Party (SACP) uttrycker skepsis till sänkt företagsbeskattning samtidigt som man välkomnar ökade satsningar på infrastruktur och ”the expanded public works programme”.

Fackföreningsrörelsen Cosatu:s generalsekreterare Vavi anser att budgeten fokuserar på i huvudsak rätt frågor men att den inte går nog långt. Vavi kritiserar budgetöverskottet och anser att det är ”good and well for a normal society,... but South Africa, with all its development and poverty, is not a normal society”. Vavi anser vidare att budgeten präglas av “business as usual and not business unusual” vilket var temat i president Mbekis ”state of the national” tal. Vavi uttrycker vidare besvikelse över att budgeten inte andas någon flexibilitet vad gäller inflationsmålet. Han anser inte heller att det är motiverat att sänka företagsbeskattningen så länge som de stora ojämlikheterna kvarstår i samhället.

ANC:s partiledning har uttalat sig positivt om budgeten och påpekat att den ligger väl i linje med partiets policyuttalande från den 8 januari och resolutionerna från partikongressen i Polokwane i december 2007. Partiet välkomnar särskilt beskeden om sänkt pensionsålder för män och höjd åldersgräns för rätten till barnbidrag samt ökade satsningar för sysselsättning och fattigdomsbekämpning.

Ambassadens kommentar

Finansminister Manuels budgetpresentation har mottagits positivt av de flesta bedömare och kommentatorer. Det allmänna omdömet är att budgeten innehåller något för alla. Skattesänkningar och förenklade valutakontrollregler för företagen, ökade satsningar på social välfärd som gynnar de fattiga och skattesänkningar för vissa grupper av löntagare.

Budgeten får anses vara en balansakt mellan tillväxtfrämjande åtgärder och kraven på ökade satsningar som gynnar de fattiga i samhället. Finansminister Manuel har trots kritik från fackföreningsrörelsen och delar av ANC lyckats värna inflationsmålet och den s.k. ”cyclically-adjusted budget balance” d.v.s. att budgetöverskott i goda tider är nödvändigt för att på det sättet kunna dämpa effekterna av svängningar i konjunkturen. Manuel var också mycket tydlig i sitt uttalande om nödvändigheten att bekämpa inflationen ”a policy stance that accomodates higher inflation cannot be consistent with a government that is intent on reducing poverty”.

De mest oroande faktorerna vad gäller den sydafrikanska ekonomins utveckling under de närmaste tre åren är den inhemska energikrisen och den globala ekonomins utveckling. Åtgärderna för att få bukt med energikrisen kommer att bli kännbara för företag och privatpersoner. Eskoms investeringsprogram på 343 miljarder under de närmaste fem åren kräver finansiering. Förutom ett lån på 60 miljarder ZAR från staten införs en särskild elskatt på 2 rand per kilowatt timme, en skatt som tas ut i produktionsledet men som kommer att drabba konsumenterna. Utöver detta höjs elpriserna med 14,2 % från april och elpriserna väntas därefter öka med 20 % per år under den närmaste fem års perioden. Dessa prishöjningar kommer att generera ca 70 miljarder ZAR. Gapet mellan regeringens lån och ökade intäkter till följd av prisstegringar å ena sidan och Eskoms kapitalbehov å andra sidan kommer att behöva täckas via lån som måste upptas av Eskom. Det kan tyckas en aning förvånade att budgeten inte innehåller ett mer omfattande åtgärdsprogram för Eskom bl.a. med tanke de allvarliga effekter som energikrisen redan haft på ekonomin samt att ”Standard & Poor” för en månad sedan satt Eskom på s.k. ”negative credit watch” under tre månader. Enligt uppgift är det möjligt att de 60 miljarder ZAR i lån till Eskom istället kommer att omvandlas till en kapitalinjektion från staten utan återbetalningsskyldighet.

I vilken utsträckning har budgeten påverkats av det nya ledarskiktet i ANC efter partiets kongress i Polokwane i december 2007? Vad gäller substans är

påverkan i det närmaste obefintlig eftersom budgetprocessen i stort sett var avslutad i samband med partikongressen. I nyanserna i budgettalet kan man dock finna en utsträckt hand till den nya ledningen i ANC. Detta avser särskilt fokuseringar på satsningar på de fattigaste i samhället, bl.a. vad gäller höjda socialbidrag, sänkt pensionsålder för män och höjd ålder för barnbidrag. Ett tecken på att den utsträckta handen har mottagits och att ANC känner ett ägarskap för budgeten är att generalsekreteraren för ANC uttalat att budgeten är i linje med dess policyuttalande från den 8:e januari i år och resolutionerna från partikongressen i Polokwane i december 2007.

Sammanfattningsvis har Manuel presenterat en realistisk budget som i vissa delar t.o.m. andas optimism. Vad gäller prognosen för en tillväxt på 4 % i år och 4,3 % i genomsnitt under de närmaste tre åren får den anses för optimistisk åtminstone vad gäller 2008. Det flesta bedömare tycks vara överens om att tillväxten kommer att stanna på 3 - 3,5 %. Om tillväxten stannar på 3 % det kommande budgetåret kommer förmodligen det prognostiserade budgetöverskottet att förvandlas till ett mindre underskott. Vidare får inflationsprognosen anses vara för optimistisk. Det är inte troligt att inflationen under 2008/2009 kommer att hamna innanför regeringens inflationsmål, detta bland annat p.g.a. höjda el- olje- och matpriser.

MÖLLANDER